

Kestävyysteot-työpaja

Painopiste: Miten nuoret voivat yhdessä suunnitella ja toteuttaa omia kestävyystekojaan ilmasto-oikeudenmukaisuuden teemoista.

Kohderyhmä: 14-18 -vuotiaat nuoret

Kesto: 75 min

Rakenne

Vaihe	Aktiviteetit	Kesto
Johdanto	<ul style="list-style-type: none">- Työpajan avaus ja päivän ohjelman läpikäynti (2 min)- Lämmittelykeskustelu 2-3 oppijan ryhmissä (4 min)- Yksilön yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien selittäminen (2 min)	8 min
Tietovisa	<ul style="list-style-type: none">- Kiertotalouteen ja ilmasto-oikeudenmukaisuuteen liittyvä tietovisa pareittain (20 min)	20 min
Ideakilpailu	<ul style="list-style-type: none">- Ideakilpailun kulun selittäminen ja kestävyysshaasteiden jakaminen (2 min)- Ideakilpailu 4-5 osallistujan ryhmissä (8 min)	10 min
Oman kestävyysteon suunnittelu	<ul style="list-style-type: none">- Kestävyysteon vaiheiden läpikäynti (10 min)- Osallistajat jatkavat samoissa ryhmissä ja suunnittelevat kestävyystekonsa ideakilpailun voittajaidean perusteella (15-20 min)- Kestävyystekojen esittely koko luokalle/ryhmälle (5-10 min)	30 min
Yhteenveto	<ul style="list-style-type: none">- Opitusta keskusteleminen 2-3 osallistujan ryhmissä (5 min)- Palaute (2 min)	7 min

Mitä tarvitset?

- Kestävyysteot-esitys: Voit hyödyntää [pdf-dokumenttia](#) tai tehdä kopion [Mentimeter-esityksestä](#).
- [Kestävyysteot-suunnittelumoniste](#) kestävyystekojen suunnitteluun printattuna (10 kpl) tai A4 paperia
- Kyniä, post-it -lappuja tai suttupapereita
- Tarvittaessa [ideakilpailuhaasteet](#) printattuna
- Osallistujat tarvitsevat älypuhelimet tai läppärit
- [Kestävyysteot-opas nuorille](#). Pyydä osallistujia tutustumaan tai tutustukaa yhdessä **ennen työpajaa** oppaan 3. kappaleen Reitti 2: Kestävyysteot yhdessä muiden kanssa.

Lisätietoa nuorten kestävyysteoista, työpajan ohjaamisesta sekä työpajassa käsiteltävistä teemoista löydät [Nuorten kestävyysteot: opas opettajille ja nuorisotyöntekijöille](#). Suosittelemme, että tutustut oppaaseen ennen työpajan ohjaamista.

Kestävyysteot-työpajan ohjaaminen

1. Johdanto

Tavoite: antaa osallistujalle käsitys istunnon kulusta ja aktivoida päivän aiheeseen.

- Tänään pääsette osallistumaan Kestävyysteot-työpajaan, jossa päästään pohtimaan ja kehittämään itse tekoja kestävämmän ja oikeudenmukaisemman maailman edistämiseksi.

Materiaalin on laatinut Eettisen kaupan puolesta ry. Lyhyesti Eetistä: Eetti on järjestö, joka ajaa ihmisoikeuksien ja ympäristön kannalta kestävää yritystoimintaa ja kuluttamista.

Työpajassa käydään läpi, mitä ovat kestävyysteot ja miksi jokaisen tulee tehdä niitä. Tämän jälkeen on luvassa tietovisa, jossa tutustutaan tämän päivän kestävyystekojen teemoihin. Sitten kilpaillaan parhaista kestävyystekoidoista ja lopuksi pääsette työstämään yhdessä omaa kestävyysprojektianne.“

- Lämmittelykeskustelu pareittain (4 min.): *Milloin viimeksi ajattelit omaa vaikutustasi ympäristöön?* Keskustelun jälkeen pyydä osallistujia kertomaan, mitä keskustelussa tuli esiin. Yleensä tässä kohdin osallistujat nostavat esille, millaista haittaa heidän toimistaan on ympäristölle. Tässä työpajassa pyrimme keskittymään siihen, millaista positiivista vaikutusta voimme saada aikaan. (2 min)
- Yhteiskunnallisen toiminnan eri tasot (2 min):
 - **Sitoutumattomuus yhteiskunnassa** on nollapiste, jossa yksilöllä ei ole vaikutusta yhteiskunnassa. Tällöin ihminen ei koe hallitsevansa

asioita, joita hän pitää tärkeinä, ja siksi hän ei ole sitoutunut mihinkään toimintaan.

- **Kestävästä kuluttamisesta** puhutaan usein tapana osallistua yhteiskuntaan. Tämä tarkoittaa ostamista kestäväan kehitykseen sitoutuneilta yrityksiltä tai vastuullisesti tuotettujen tuotteiden valitsemista. Yhteiskunnallinen vaikutusvalta on kuitenkin edelleen rajallinen.
 - **Aktiivisella kansalaisuudella** on paljon suurempi vaikutus yhteiskuntaan. Aktiivisia kansalaisia ovat yksilöt, jotka ryhtyvät aktiivisesti toimiin tärkeiksi kokemiensa asioiden eteen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kiinnostavasta aiheesta opiskelua tai poliitikkojen painostamista tekemään planeetalle ja ihmisille parempaa päätöksentekoa.
- Kestävyysteot, joita teemme tänään, ovat aktiivisen kansalaisuuden alueella ja tähtäävät suureen yksilölliseen vaikuttamiseen.

2. Kestävyys ja oikeudenmukaisuus -tietovisa pareittain

Tavoite: Ohjata osallistujat pohtimaan kestäväan kehityksen ja globaalin oikeudenmukaisuuden teemoja leikkimielisen kilpailun kautta.

Voit toteuttaa tietovisan Mentimeterin kautta. Halutessasi voit käyttää vain pdf-esitystä ja toteuttaa tietovisan ilman Mentimeteriä.

Seuraa seuraavia ohjeita, jos käytät Mentimeter-esitystä:

- Jaa ryhmä pareiksi. Kukin pari tarvitsee puhelimen tai läppärin kysymysten vastaamista varten.
- Ohjeista kutakin paria liittymään Mentiin. Voit aloittaa tietovisan, kun kaikki osallistujat ovat liittyneet alustalle.
- Lue jokainen kysymys ja vastausvaihtoehdot ääneen.
- Nopeasta vastauksesta saa lisäpisteitä.
- Kun olet kertonut kysymykseen vastauksen, avaa aihetta lyhyesti. Kysymysten välissä on info-slideja, joissa avataan kysymyksiin liittyviä teemoja.
- Alla tietovisakysymykset ja tukimateriaalia aiheiden avaamiseen. Oikeat vastaukset on **boldattu**.
- Tietovisan päätteeksi 5 min keskustelu parin kanssa, mitä ajatuksia visa herätti, mitä uutta opittiin.

1. Vuonna 2022 keskiverto suomalaisen ilmastopäästöt olivat 9,5 tonnia CO₂ (hiilidioksidia). Mikä on kestävä päästöjen taso hallitsemattoman ilmastomuutoksen estämiseksi?

- A) **2,3 tonnia**
- B) 3,2
- C) 5,1
- D) 7 tonnia

2. Kuinka paljon CO2 (hiilidioksidia) keskimääräinen bangladeshilaisen päästi vuonna 2022?

- A) 0,1 tonnia
- B) **0,6 tonnia**
- C) 2,6 tonnia
- D) 3,2 tonnia

Infoslide: Maapallon väestön rikkain prosentti tuottaa enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin köyhimmät 50 % yhdessä. 1% maapallon väestöstä tarkoittaa noin 80 miljoonaa ihmistä - tämä on suurin piirtein Saksan väkiluku.

3. Mikä seuraavista lentomat kustamiseen liittyvistä väittämistä on valetta?

- A) Neljä viidestä ihmisestä ei ole koskaan lentänyt lentokoneella (globaalisti)
- B) **Koska lentäminen tapahtuu lähellä ilmakehää, ilmastovaikutus on pieni**
- C) Lentomat kustaminen synnyttää n. 2,5% globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä.

Info: Lentämisen ilmastovaikutus on nimenomaan suuri, koska se tapahtuu lähellä ilmakehää.

Infoslide: Lentäminen synnyttää vain 2,5% kasvihuonekaasupäästöistä, mutta sen synnyttää vain pieni osa maailman rikkaimpia ihmisiä. Siksi se on hyvä esimerkki ilmastoepäoikeuden mukaisuudesta. Yhden mannertenvälisen lennon päästöt ovat suuremmat kuin kaikista köyhimpien ihmisten vuosittaiset päästöt. Esim. lento Helsingistä New Yorkiin synnyttää noin 2 tonnia hiilidioksidia - melkein neljä kertaa bangladeshilaisen koko vuoden päästöt! *(Voit antaa tässä kohti tilaa osallistujille kertoa, mitä ajatuksia tästä herää!)*

4. Missä päin maailmaa ihmiset kärsivät eniten ilmastonmuutoksen haitoista?

- A) Globaalissa pohjoisessa (rikkaissa maissa)
- B) Tasaisesti kaikkialla
- C) **Globaalissa etelässä (köyhissä maissa)**

Info: Globaali pohjoinen = maailman rikkaat alueet, joilla on korkea tulotaso ja hyvinvointi. Globaali etelä = maailman alueet, joilla tulotasot ovat alhaiset ja köyhyys yleisempää kuin globaalissa pohjoisessa.

Kuvaslide: Ilmastonmuutoksen ääri-ilmiöt, kuten kuivuus, rankkasateet ja myrskyt koettelevat eniten köyhiä maita, jotka ovat vaikuttaneet vähiten kriisin syntyyn. Globaalin pohjoisen rikkaat maat ovat taas vähiten alttiita ilmastonmuutokselle.

Infoslide: kaksi karttaa.

Ensimmäisessä kartassa näkyy CO₂-päästöt asukasta kohden vuonna 2022. Se näyttää, kuinka maan CO₂-päästöjen kokonaismäärä jaetaan asukasmäärällä. Mitä syvempi väri on, sitä suuremmat ovat päästöt. Kartasta näkyy, että suurimmat päästöt syntyvät pohjoisessa.

Alempi kartta, *Maailmanlaajuinen haavoittuvuuden kartta (2019)* osoittaa, kuinka haavoittuvia ihmiset ja järjestelmät ovat ilmastonmuutokselle. Tässä tapauksessa haavoittuvuus tarkoittaa ihmisten tai järjestelmien (esim. infrastruktuurin) alttiutta kärsiä riskeistä, kuten ilmaston ääri-ilmiöistä. Köyhyyden, valtion poliittisen epävakauden ja eriarvoisuuden kaltaiset asiat vaikuttavat maan haavoittuvuuteen ilmastonmuutokselle, sillä ne rajoittavat maan kykyä sopeutua ilmaston äärimmäisyyksiin.

- Kysy osallistujilta, mitä ajatuksia heillä herää, kun katsotaan näitä karttoja rinnakkain?

5. Kuinka paljon malmia/kalliota tarvitaan yhden älypuhelimien materiaalien louhimiseen?

- A) 100 kg (noin pyykkikoneen painon)
- B) 600 kg
- C) 1000 kg**
- D) 1400 kg

Info: Noin 10 pyykkikonetta yhteen puhelimeen. Tällä on massiiviset maisemia tuhoavat vaikutukset maissa, joissa materiaaleja louhitaan, kuten Kiinassa ja Kongossa. Älypuheliiniin tarvittavien mineraalien tuotantoketjuissa tapahtuu jatkuvia ihmisoikeusrikkomuksia, ja ympäristölainsäädäntöä seurataan heikosti. Myös elektroniikkajätteen määrä kasvaa hurjaa vauhtia maailmassa.

6. Kuinka paljon vettä käytetään yhden puuvillaisen T-paidan valmistukseen?

- A) 2,7 litraa
- B) 2700 litraa**
- C) 27 000 litraa

Info: Tämä vesimäärä vastaa yhden ihmisen juomavesiä noin 5 vuoden ajalta. Puuvillaa kasvatetaan yleensä alueilla, jotka kärsivät usein kuivuudesta ja vedestä on muutenkin pulaa. Puuvillan kaltaiset rahakasvit vievät alaa esimerkiksi ruokakasveilta paikallisten tarpeisiin.

Infoslide: Nämä edelliset esimerkit kuvaavat hyvin meidän vallitsevaa kuluttamisen ja tuotannon mallia, jota kutsutaan lineaariseksi taloudeksi. Lineaarinen talous perustuu suuriin määriin halpoja ja helposti saatavilla olevia materiaaleja ja energiaa. Siinä keskitytään pääosin esimerkiksi tuotteen tekemiseen ja työntämiseen markkinoille, eikä välitä tuotteen myöhemmästä elinkaareista ja syntyvistä jätemääristä.

7. Mikä seuraavista ei ole toimenpide tuotteen käyttöiän pidentämiseksi?

- A) Korjaus
- B) Uudelleenkäyttö
- C) Kierrätys**

Info: Kaikki nämä ovat kuitenkin kiertotalouden toimia, joilla pyritään pitämään materiaalit mahdollisimman pitkään kierrossa.

Infoslide: Kiertotalous on lineaariselle taloudelle vaihtoehtoinen malli, joka pitää materiaalit käytössä mahdollisimman pitkään myös alkuperäisen tuotteen käyttöiän päätyttyä. Tämä tarkoittaa jätteen vähentämistä minimiin ja uuden raaka-aineen hyödyntämistarpeen vähentämistä. *(Voit antaa tässä kohti tilaa osallistujille kertoa, mitä ajatuksia tästä herää!)*

Voittajan julistus!

Lopuksi 5 min parikeskustelu: Mitä jäi mieleen? Mitä uutta opit?

3. Kestävyysteot-ideakilpailu

Päämäärä: Osallistujat pääsevät ideoimaan omia kestävyystekojaan. Kilpaileva elementti motivoi osallistujia panostamaan ideaan.

Materiaalit: Post-it, kyniä, tarvittaessa ideakilpailuhaasteet printattuna

- Jaa luokka 4-5 hengen ryhmiin. Ohjeista ideakilpailu:
 - Kilpaillaan 4-5 hengen ryhmissä.
 - Ryhmänne saa oman kestävyysaasteen. Kukin ryhmän jäsen keksii itsenäisesti oman ratkaisun haasteeseen ja kirjoittaa sen ylös.
 - Jakakaa ideat oman ryhmän kesken. Äänestäkää/valitkaa ideoista oma suosikkinne.
- Jaa kestävyysaasteet vasta, kun ohjeistus on annettu! Anna jokaiselle ryhmälle oma kestävyysaaste. On ok, jos joillakin ryhmillä on sama haaste.
- Jokainen osallistuja keksii oman ratkaisun haasteeseen itsenäisesti ja kirjoittaa sen ylös.

- Kun kaikki ryhmän jäsenet ovat keksineet oman ideansa ja kirjoittaneet sen muistiin, ideat jaetaan oman ryhmän kesken. Ryhmä äänestää/valitsee näistä suosikkinsa. Jos joku ryhmä ei osaa päättää ideoiden välillä, he voivat myös myös yhdistää ideoita.
- Ryhmät jakavat haasteensa ja voittajaideansa luokan kanssa.

4. Kestävyysteon suunnittelu yhdessä

Päämäärä: Osallistujat oppivat rakentamaan kestävyysteon yhdessä ideasta toteuttamiskelpoiseksi suunnitelmaksi.

Materiaalit: Kestävyystekko-moniste tulostettuna/A4 paperia, kynät

- Osallistujat pysyvät samoissa ryhmissä kuin ideakilpailussa. Ne jatkavat ideakilpailun voittaja-idean kanssa ja suunnittelevat siitä oman kestävyystekonsa.
- Käy läpi kestävyysteon suunnittelun vaiheet.
 - **8 askelta kestävyystekoon:** tässä tiivistettynä kestävyysteon eri vaiheet. Slidellä on myös QR-linkki, jolla pääsee ennakkomateriaaliin Kestävyysteot nuorille -oppaaseen. Pyydä osallistujia skannaamaan koodi, sillä oppaasta löytyy tarkat ohjeet suunnittelun tueksi. Ohjeet löytyvät 4. kappalesta Reitti 2: Kestävyysteot.
 - **Määritä tavoitteet ja rakenna tiimisi**
 - Mitkä ovat vastuullisuustekonne tavoitteet? Esim. kuinka monta ihmistä haluatte toiminnan tavoittavan tai osallistuvan.
 - Mikä on kohderyhmänne? Esim. alueellanne asuvat nuoret, koulunne vanhemmat, TikTokia käyttävät nuoret?
 - Keitä tarvitset tiimiisi? Mitä tietoja, taitoja tiimissänne jo on, mitä teidän täytyy löytää muualta? Tarvitsetko viestinnän osaajaa, tuottajaa, tms?
 - **Kerää tarvittavat resurssit, suunnittele viestintä**
 - Mitä resursseja tarvitsette ja miten ne hankitaan? Mahdollisia tarpeita ovat mm. sopiva tila, materiaalit ja varusteet, kuljetus, ruokailu tai majoitus, ammatillinen osaaminen ja rahoitus.
 - Mitkä ovat sopivimmat viestintäkanavat? Some, katumarkkinointi, muissa tapahtumissa mainostaminen?
 - Millaisia kumppaneita tarvitsette? Onko alueellanne toimijoita, jotka voisivat auttaa esim. viestinnässä, rahoituksessa, osallistujien rekrytoinnissa jne.?
- Jaa ryhmille suunnittelumoniste, jossa on ohjaavia kysymyksiä kestävän kestävyysprojektin suunnitteluun. Tarvittaessa osallistujat voivat myös tehdä oman ajatuskartan sliden mallin pohjalta.

- Ryhmille annetaan 15-20 minuuttia aikaa niin, että jäljelle jää vielä aikaa kestävyystekojen yhteiseen läpikäyntiin sekä palautteenantoon.
- Muista kertoa osallistujille, että tämä on vain harjoitus, eikä session lopussa tarvitse olla valmista toteutussuunnitelmaa.
- Ryhmille annetaan mahdollisuus jakaa kestävyystekonsa, ~2 min/ryhmä.
- Kannusta ryhmiä jatkaa toteuttamaan kestävyystekonsa!

5. Yhteenveto ja palaute

Päämäärä: Reflektoida Kestävyysteon suunnitteluprosessia ja syventää oppimista, koota sessio yhteen.

- 4 minuutin keskustelu parin kanssa siitä, mitä he ovat oppineet ja mitä he ottavat mukaansa tältä istunnosta.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Euroopan unionin rahoittama.

Euroopan unioni tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) ei vastaa julkaisun sisällöstä.

Lisätietoa Erasmus+ -ohjelmasta: www.oph.fi/erasmusplus

